

นันทพร กลิ่นจันทร์, วรธนา โบราณนิพนธ์, ภัทรธินันท์ ทองโสม, ณัฐพล ทอมทวน, วชิร แก้วนอกเขา, กริธา ลักนาวิวัฒน์, อัมภัส วิเศษโมรส, ภาณุวัฒน์ นราอาจ, วิไลวรรณ บัวทอง, ดารารัตน์ สำเภาสงฆ์, เจนจิรา นาค่า, เรวดี พุทธิรัตน์, สุภาววรรณ วันประเสริฐ, ปณิธิ คุ้มมิวิจยะ
ทีมตระหนักรู้ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 41 ระหว่างวันที่ 8-14 ตุลาคม 2560 ทีมตระหนักรู้ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. ยืนยันโรคติดเชื้อสเตรปโตคอคคัสซูอิส 3 ราย (เสียชีวิต 1 ราย) จังหวัดกำแพงเพชร พบผู้ป่วยในตำบลสลกบาตร อำเภอขาณุวรลักษบุรี เพศชายทั้งหมด อายุระหว่าง 31-58 ปี เริ่มป่วยวันที่ 1 ตุลาคม 2560 ด้วยอาการปวดศีรษะมาก ไข้สูง หนาวสั่น ปวดกล้ามเนื้อ ท้องเสีย อาเจียน รายสุดท้ายเริ่มป่วยวันที่ 2 ตุลาคม 2560 ด้วยไข้ หนาวสั่น ผู้ป่วยในจำนวน 5 ราย เสียชีวิต 1 ราย อายุ 36 ปี โรคประจำตัว คือ การติดเชื้อเอชไอวีและพิษสุราเรื้อรัง มีอาการหูด 1 ราย มีอาการคอแข็ง ชักเกร็ง ทรงตัวลำบาก 1 ราย ทุกรายมีประวัติรับประทานลาบดิบ ก้อย หลู้ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบเชื้อ *Streptococcus suis* สิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว 1) ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมในพื้นที่ 2) ให้สุขศึกษาและประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนในชุมชน อสม. โดยผ่านเสียงตามสายเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคติดเชื้อสเตรปโตคอคคัสซูอิส การเลือกรับประทานอาหารที่ปรุงสุก (กินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ) การป้องกันตนเอง และวิธีการฆ่าหอยหมีที่ปลอดภัย ตลอดจนสุขภาพในการเลี้ยงหมู และจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ดีที่หมู่บ้าน 3) ประสานปศุสัตว์เข้าไปดำเนินการในพื้นที่

2. โรคอาหารเป็นพิษจากการรับประทานเห็ด จังหวัดนครสวรรค์ พบผู้ป่วย 5 ราย ไม่มีผู้เสียชีวิต เป็นเพศชาย 2 ราย เพศหญิง 3 ราย อายุระหว่าง 18-70 ปี รายแรกเริ่มป่วยวันที่ 8 ตุลาคม 2560 เวลา 18.00 น. ด้วยอาการอาเจียน 5 ครั้ง เข้ารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยฉุกเฉิน โรงพยาบาลไพศาลี เวลา 22.00 น. วันเดียวกันมีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาเพิ่มอีก 3 ราย ด้วยอาการอาเจียนและถ่ายเหลว แพทย์วินิจฉัยอาหารเป็นพิษจากการรับประทานเห็ด วันที่ 9 ตุลาคม 2560 เจ้าหน้าที่ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมในชุมชนพบผู้ป่วยเพิ่มเติมอีก 1 รายด้วยอาการคลื่นไส้อาเจียนและเก็บตัวอย่างเห็ดส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เพื่อตรวจหาสารพิษและสัณฐานวิทยา

ของเห็ด ขณะนี้รอผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ จากการสอบสวนโรคพบว่าผู้ป่วยเกือบทั้งหมดลักษณะคล้ายเห็ดถ่าน สีน้าตาล หมวกเห็ดมีลักษณะมันวาวกว่าปกติ และแบ่งให้เพื่อนบ้าน จากนั้นนำมาแกงเริ่มรับประทานตั้งแต่เวลา 18.00 น. หลังจากกินแกงเห็ดทั้ง 5 คน เริ่มมีอาการอาเจียน และถ่ายเหลว สิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว ค้นหาผู้ป่วยในชุมชนพบผู้ป่วยเพิ่ม 1 ราย และให้ความรู้เกี่ยวกับเห็ดและนำตัวอย่างเห็ดที่ผู้ป่วยรับประทานประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ แนะนำห้ามนำมารับประทาน

3. การประเมินความเสี่ยงของโรคไข้ฉี่หนู (Leptospirosis)

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-7 ตุลาคม 2560 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้ฉี่หนูจำนวนทั้งสิ้น 2,285 ราย โดยมีผู้เสียชีวิต 44 ราย ซึ่งอัตราป่วยและอัตราตายในภาพรวมของประเทศสูงกว่าปีที่ผ่านมาและค่ามัธยฐาน 5 ปีอย่างชัดเจน โดยภาคที่มีอัตราป่วยสูงสุดคือภาคใต้ รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนผู้เสียชีวิตพบในภาคใต้ ร้อยละ 48 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 43 ตามลำดับ

นอกจากนี้ช่วงสองสัปดาห์ที่ผ่านมา (2 ตุลาคม-15 ตุลาคม 2560) ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ได้รับแจ้งเหตุการณ์ผู้เสียชีวิตสงสัยโรคดังกล่าวเพิ่มอีก 3 ราย โดยพบว่าผู้เสียชีวิตเป็นเด็กวัยเรียนและผู้ใหญ่วัยทำงาน และโดยส่วนใหญ่ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลหลังจากที่มีอาการป่วยแล้วหลายวัน

ประเมินความเสี่ยง

เนื่องจากผู้ป่วยโรคไข้ฉี่หนูมีอาการและอาการแสดงในระยะเริ่มต้นคล้ายคลึงกับโรคติดเชื้ออื่น ๆ อีกหลายโรค เช่น ไข้หวัดใหญ่ ไข้เลือดออก ฯลฯ ซึ่งอาจทำให้ผู้ป่วยหรือญาติผู้ป่วยเข้าใจว่าป่วยเป็นโรคดังกล่าวหรือโรคอื่นที่ไม่ร้ายแรงจึงไม่ได้ไปรับการรักษาในระยะเวลาที่เหมาะสม ในส่วนของบุคลากรทางการแพทย์หรือสาธารณสุขที่พบผู้ป่วยหากไม่ได้นึกถึงโรคไข้ฉี่หนูก็อาจไม่ได้ให้การวินิจฉัย ส่งตรวจยืนยัน และให้การรักษาที่เหมาะสมได้อย่าง

ทันทั้งวี่วี่ ซึ่งโรคไข้ฉี่หนูนี้หากไม่ได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสมก็อาจทำให้ผู้ป่วยมีอาการรุนแรงถึงเสียชีวิตได้ การที่เป็นปีนี้เป็นประเทศไทยมีจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจากโรคไข้ฉี่หนูสูงขึ้นอย่างชัดเจนนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสภาพอากาศที่ยังคงมีฝนตกอย่างต่อเนื่องในเกือบทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยเฉพาะทางภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความชุกของโรคสูงกว่าภาคอื่น ๆ อยู่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าในหลายพื้นที่ของประเทศในขณะนี้ยังคงประสบเหตุอุทกภัยซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการแพร่ระบาดของโรคเป็นอย่างมาก ยิ่งเนื่องจากจะมีประชาชนจำนวนมากที่มีโอกาสที่จะสัมผัสน้ำเป็นเวลานาน ทั้งที่เป็นน้ำท่วมขังและแหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ ซึ่งมักจากการปนเปื้อนของเชื้อก่อโรคไข้ฉี่หนู โดยหากร่างกายมีบาดแผลหรือไม่ได้สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันที่เหมาะสมก็อาจทำให้เชื้อเข้าสู่ร่างกายได้โดยง่าย

ข้อเสนอแนะ

ควรประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ที่อาศัยหรือนักท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพื้นที่อื่นที่ประสบอุทกภัย ให้หลีกเลี่ยงการเดินลุยน้ำในบริเวณที่มีน้ำท่วมขังหรือย่ำโคลน หากต้องเดินลุยน้ำในบริเวณที่มีน้ำท่วมขังหรือย่ำโคลน ควรสวมอุปกรณ์ป้องกัน เช่น สวมถุงมือยาง และสวมรองเท้า เพื่อลดโอกาสในการเกิดแผล และควรหลีกเลี่ยงการเข้าน้ำนาน ๆ โดยไม่จำเป็นที่สำคัญหากท่านมีไข้สูง ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะบริเวณช่องปวดศีรษะ ภายใน 1-2 สัปดาห์หลังการเดินลุยน้ำ ว่ายน้ำ หรือลงเล่นน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ ควรรีบไปพบแพทย์ทันที

ควรประสานกับกรมการแพทย์เพื่อแจ้งให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในเขตพื้นที่ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพื้นที่อื่นที่ประสบอุทกภัย ให้ตระหนักถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน รับทราบและปฏิบัติตามแนวการวินิจฉัยและการรักษาผู้ป่วยเพื่อให้สามารถให้การดูแลรักษาได้อย่างเหมาะสม

สถานการณ์ต่างประเทศ

1. สถานการณ์โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS-CoV) ประเทศซาอุดีอาระเบีย

ข้อมูลจากเว็บไซต์ขององค์การอนามัยโลก ณ วันที่ 9 ตุลาคม 2560 ระบุระหว่างวันที่ 31 สิงหาคม-26 กันยายน 2560 ศูนย์กักตุนระหว่างประเทศ ประเทศซาอุดีอาระเบีย รายงานว่าพบผู้ป่วยโรค MERS-CoV รายใหม่ 9 รายในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิต 4 ราย ในจำนวนผู้ป่วยรายใหม่ 9 รายนี้ มี 1 ราย พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับกระบาดเป็นกลุ่มก้อนของโรค MERS-CoV ในเมือง

Dawmet Aljandal และเมือง Al Jawf ประเทศซาอุดีอาระเบียจากรายงานก่อนหน้า

ทั่วโลกพบผู้ติดเชื้อ MERS-CoV ที่มีผลยืนยันทางห้องปฏิบัติการ จำนวน 2,090 ราย และมีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 730 ราย

2. รายงานการเสียชีวิตจากเชื้อ H5N1 ในอินโดนีเซีย, การติดเชื้อ H9N2 ที่ไม่รุนแรงในจีน

จากการรายงานล่าสุดของการติดเชื้อโรคระหว่างคนและสัตว์ ขององค์การอนามัยโลก (WHO) เปิดเผยว่าได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกรายใหม่ จำนวน 2 ราย ในระหว่างวันที่ 25 กรกฎาคม และ 27 กันยายน 2560 เป็นการติดเชื้อ H5N1 ชนิดรุนแรงในผู้ป่วยเด็กชาวอินโดนีเซีย และเชื้อ H9N2 ที่ไม่รุนแรง ในเด็กวัยหัดเดินชาวจีน

สำหรับการติดเชื้อ H5N1 ในประเทศอินโดนีเซีย เป็นการพบการติดเชื้อครั้งแรกในรอบ 2 ปี ผู้ป่วยเด็กรายนี้เริ่มมีอาการในวันที่ 5 กันยายน 2560 และเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลในวันเดียวกัน ผู้ป่วยเสียชีวิตในวันที่ 10 กันยายน 2560 ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการพบเชื้อ H5N1

จากการสอบสวนพบว่าผู้ป่วยรายนี้มีประวัติสัมผัสกับสัตว์ปีกที่บ้านของตนเอง ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการของนกในละแวกบ้านผู้ป่วย พบเชื้อ H5N1 ส่วนผลตรวจทางห้องปฏิบัติการของผู้สัมผัสผู้ป่วย ไม่พบผู้ติดเชื้อเพิ่มเติม

องค์การอนามัยโลกเปิดเผยว่า ทั่วโลกมีผู้ป่วยยืนยันการติดเชื้อ H5N1 จำนวน 860 ราย และเสียชีวิต 454 ราย ในขณะเดียวกันประเทศจีนได้รายงานการติดเชื้อ H9N2 เป็นครั้งที่ 4 ของปี เป็นผู้ป่วยเด็ก เริ่มป่วยวันที่ 18 กันยายน 2560 มีอาการป่วยเล็กน้อยและได้รับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอก จากการสอบสวนไม่พบประวัติการสัมผัสสัตว์ปีก

การติดเชื้อ H9N2 ที่ไม่รุนแรงในจีน โรคไข้หวัดนกชนิด H9N2 เป็นโรคประจำถิ่นที่อยู่ในสัตว์ปีกของประเทศจีน มักพบการติดเชื้อในเด็กได้มากกว่าผู้ใหญ่ ผู้ป่วยรายแรกในปีนี้เป็นเด็กชาย อายุ 11 เดือน จากมณฑลกลานซู รายที่สอง เป็นเพศชายอายุ 32 ปีจากเมืองปักกิ่ง และรายที่สาม เป็นเด็กหญิง อายุ 2 เดือน จากมณฑลกว่างตุง

จากรายงานโรคไข้หวัดใหญ่ขององค์การอนามัยโลก ระบุว่าก่อนหน้านี้ได้รับรายงานการติดเชื้อ H7N9 ในประเทศจีนจำนวน 7 ฉบับ รวมทั้งมีรายงานเชื้อสายพันธุ์ที่กลายพันธุ์ H1N2 (H1N2v) จำนวน 2 ฉบับ และรายงานเชื้อสายพันธุ์ที่กลายพันธุ์ H3N2 (H3N2v) จำนวน 19 ฉบับ จากประเทศสหรัฐอเมริกา